

VÉGH ZSUZSANNA

Gondolatok a migráció bűnügyi hatásairól rendezett konferenciához*

Nem véletlen, hogy mostanában hazai és nemzetközi konferenciák sokasága tűzi napirendjére a már hosszabb ideje tartó migrációs válsághelyzettel összefüggő témaköröket, és tudományos munkák sokasága taglalja a kérdés egyes összefüggéseit. Olyan problémahalmazról van szó ugyanis, amely egyaránt foglalkoztatja nemcsak a szakma, a tudományos élet képviselőit, hanem a politikai pártokat, döntéshozókat, de emellett a közvéleményt is szerte a világon. Talán soha annyi vélemény és ellenvélemény nem fogalmazódott meg, és nem születtett annyiféle álláspont, eltérő javaslat a helyzet rendezése érdekében, mint napjainkban. A véget nem érő viták egyúttal azt is jelzik, hogy a jövő nem kecsegtet rövid távon megoldással. Pedig, azt gondolom, túlzás nélkül elmondható, hogy a késedelmes cselekvés, az összefogás hiánya, a látzatmegoldások határozottan veszélyeztethetik Európa jövőjét.

A rendkívüli méreteket öltő tömeges migráció, vagy ahogy manapság említjük, az új- vagy modern kori népvándorlás, súlyos nehézségeket okoz nemcsak az Európai Unió, de az egész világ számára is. E nehézségek közül az egyik legizgalmasabb témakör az, amelyet a konferencia – összefüggésben *A migráció bűnügyi hatásai* című tanulmánykötetben foglaltakkal – fejtegetni kíván.

Az a körülmény, hogy csak 2015-ben közel kétmillió ember érkezett illegálisan, többségük okmányok nélkül vagy hamis okmány birtokában Európába, és közülük okkal vagy ok nélkül mintegy 1,4 millió ember kért nemzetközi védelmet, valamint a népvándorláshoz kapcsolódó, enyhén szólva is nemkívánatos jelenségek szaporodása fokozottan ráirányította a figyelmet a biztonság kérdésére. A tisztázatlan személyazonosságú, az identitásukat gyakran változtató külföldiek megjelenése, és a belső határok nélküli schengeni térségben történő alig kontrollálható mozgásuk, valamint a szervezett bűnözői körökhöz való kapcsolódásuk, vagy inkább fordítva, a szervezett bűnözői körök ráépülése a migránsáradatra, fokozott kockázatot jelent valamennyi tagállamra.

A sajtóban szinte mindennap találunk híradást arról, hogy illegális migránsok milyen bűncselekményeket követtek el akár egymás, akár a befogadó

* A Nemzeti Közszolgálati Egyetem Rendészettudományi Karán, 2016. november 16-án elhangzott előadás szerkesztett változata.

ország állampolgárainak sérelmére. Példaként hozható fel az a *Reuters* által nemrégiben közölt hír, miszerint Németországban a Német Szövetségi és Bűnügyi Nyomozó Hivatal jelentése szerint 2016 első negyedévében 69 ezer bűncselekményt (főként tulajdon elleni bűncselekmény, hamisítás, testi sértés, rablás, nemi erőszak, jogellenes fogva tartás) követtek el, vagy kíséreltek meg elkövetni migránsok. A gyanúsítottak között nagyobb számban észak-afrikai országok és Grúzia, valamint Szerbia állampolgárai voltak, kisebb arányban szíriai, afgán és iraki állampolgárok. A Szövetségi Bűnügyi Nyomozó Hivatal szerint 2016 első fél évében ez a szám már 142 500-ra emelkedett. De példaként hozható az osztrák belügyi tárca közzétett első fél éves jelentése is, ebben 116 488 bűncselekmény szerepel csak a fővárosban, kiemelve a fiatalok bűnelkövető migránsok számának növekedését.

Időnként arról is értesülhetünk, hogy növekszik a migránsok – köztük valóban védelemre szoruló személyek – ellen elkövetett erőszakos cselekmények száma is. Gyakoriak a migránsokat ért atrocitások, főként szélsőséges nézeteket valló csoportok részéről. Elég, ha ismét a legnagyobb befogadó országokra gondolunk, történetesen Németországra, de említhetünk más európai uniós tagállamot is, ahol befogadóintézményeket, vagy üresen álló épületeket gyűjtöttek fel, megakadályozva ezzel menedékkérők elhelyezését egyes városokban, kisebb településeken. Ezzel összefüggésben meg kell említeni azt is, hogy az egyébként korábban befogadó szellemű, toleráns társadalmakban is egyre gyakoribbá válik a tiltakozás, demonstrációkon adnak hangot a polgárok a migránsokkal kapcsolatos ellenezésüknek, általában a félelemtől vezérelve.

Igen sok hírt hallunk arról is, hogy a gátlástalan embercsempész hálózatok hogyan zsákmányolják ki a migránsokat, menekülteket és veszélyeztetik nap mint nap az útnak induló emberek életét. 2015-ben, csak szeptember végéig több mint négyezer ember vesztette életét a földközi-tengeri átkelés közben, a Nemzetközi Migrációs Szervezet, az IOM adatai szerint naponta átlagosan tizenhárom migráns – köztük sok kisgyermek és nő – hal meg az Európa felé vezető tengeri úton. Az ENSZ Menekültügyi Főbiztossága, az UNHCR egyik jelentése szerint, míg 2015-ben minden kétszázhatvankilencedik migráns fulladt a tengerbe, addig 2016-ban már minden nyolcvannyalcadik. A nemzetközi szervezetek és a nemzeti bűnüldöző szervek erőfeszítései, a felvilágosító kampányok sokasága ellenére virágzik az emberkereskedelem is, sok gyermek és nő esik áldozatul az erre szakosodott bűnözői köröknek, és az Európába történő eljutásért fizetségképpen kényszerül prostitúcióra és rabszolgamunkára. Ma már az sem ritka, hogy a migránsok egyes szerveiket adják el annak érdekében, hogy finanszírozhassák az embercsempészeket.

Azt se felejtjük el, hogy a migránsok maguk is keresik és igénybe veszik az bűnözői hálózatok segítségét, „szolgáltatásait”, ennek bizonyítéka a migránsok jelentős hányadának hamis okmánya. Szintén sajtóhírből tudjuk, hogy például Németországban a magukat szírnek valló migránsok egy része hamis okmánnyal igazolja a személyazonosságát annak érdekében, hogy menedékjogi védelemben részesüljön. E mögött nyilvánvalóan az húzódik meg, hogy majdnem az összes szír kérelmező jellemzően megkapja az EU-ban a nemzetközi védelem valamely formáját. Az elmúlt hónapokban a német szövetségi belügyminisztérium irányítása alatt álló Szövetségi Migrációs és Menekültügyi Hivatal (*Bundesamt für Migration und Flüchtlinge; BAMF*), a Bevándorlási és Állampolgársági Hivatal társszerve, főként Bajorországban a kritika kereszttüzebe került annak kapcsán, hogy nem vizsgálja megfelelő gondossággal a menedékkérők útleveleinek valóságát. A hatóságok látókörébe kerültek ugyanis olyan hamis szír útlevelek, amelyeket a BAMF előzőleg valódinak, érvényesnek fogadott el. Érdekesség, hogy a BAMF azzal az indokkal, hogy az sértené az arányosság alkotmányjogi és adatvédelmi alapelvét, annak ellenére megtagadta a Brandenburg tartomány főügyésze által e körülmény átfogó ellenőrzése érdekében igényelt, mintegy tizennyolcezer személyes adat kiadását, hogy ezek a menedékkérők akkor érkeztek Brandenburgba, amikor gyakorlatilag a német határokon nem volt ellenőrzés. Úgy tűnik, hogy még a német bíróság sem osztja a főügyész álláspontját. Mindez igencsak elgondolkodtató.

Szinte mindennaposak a migránsok és a hatóság képviselői, a rendőrök közötti, gyakran személyi sérülésekkel járó összetűzések is, gondoljunk csak a közelmúlt franciaországi eseményeire, a calais-i tábor felszámolása kapcsán, vagy akár a spanyolországi észak-afrikai enklávékban bekövetkezett összecsapásokra.

Igen nagy számban fordulnak elő egyéb rendkívüli események, zavargások, erőszakos cselekmények is (szándékos rongálás, gyűjtogatás) amelyek például éppen a közelmúltban váltottak ki jelentős nemzetközi sajtóvisszhangot és szakmai körökben jogos felháborodást. Görögországban egyes hot spotokban a regisztrációra váró migránsok intéztek súlyos támadást az Európai Menekültügyi Támogató Hivatal (*European Asylum Support Office; EASO*) ott dolgozó munkatársai ellen, épületeket vertek szét, eszközöket törtek össze, emiatt a rohamrendőrség és a tűzoltóság bevetésére is szükség volt, és az EASO biztonsági intézkedések haladéktalan megtételére szólította fel a görög kormányt. Ezeknek az eseményeknek persze kiváltó oka az is, hogy nagyon lassan halad a menedékkérők regisztrációja, és több ezer ember torlódott öz-

szé egy-egy szigeten, de a szárazföldön is várakozik több tízezer ember részben az áthelyezésre, amely, úgy tűnik, nem valósul meg kellő ütemben, részben az eljárások lefolytatásának elhúzódása miatt. A befogadó országokban több százezer ügy vár feldolgozásra, csak Németországban közel százezer, ez ugyancsak kiváltó oka a migránsok türelmetlenségének, feszültségének és az ebből következő erőszakos cselekedeteknek.

Sajnos Magyarországon is volt jó néhány rendkívüli esemény, jogsértő és erőszakos cselekmény, bár más okból, például a Bevándorlási és Állampolgársági Hivatal által fenntartott őrzött menekültügyi befogadóközpontokban, ahol csak 2016-ban nagyjából száznegyven ilyen jellegű esemény történt. És még nem is esett szó a legsúlyosabb problémáról, amivel sajnos szembe kell néznünk, a terrorizmus kérdéséről, ami joggal aggasztja az EU tagállamait. Az a tény, hogy a migránshullámmal Európába érkező személyek többségéről nem tudjuk, hogy valójában kicsoda, honnan és milyen célból érkezett, rendkívüli mértékben megnöveli a biztonsági kockázatokat.

A migránsok körében eredményesen tudnak tevékenykedni az iszlamista szélsőséges szervezetek, amelyekkel szemben, mint azt látjuk, rendkívül nehéz felvenni a harcot. Az illegálisan érkezők közül nem igazán lehet kiszűrni azokat, akik terrorcselekmények elkövetését tervezik vagy azokat, akik ebből a célból mozgósíthatók, beszervezhetők. Ez a magyar hatóságoknak sem sikerült az elmúlt időszakban sok ember életét követelő robbantások elkövetőinek esetében. Ma már aligha vitathatja bárki is azt, hogy a tömeges illegális migráció és a terrorizmus között van kapcsolat, és az sem vonható kétségbe, hogy a menekülthullámmal nem is kis számban érkehetnek kockázatot jelentő személyek.

Ezen túlmenően az a kérdés sem kerülhető meg, amelyről korábban alig esett szó, vagyis hogy a befogadottak sikertelen integrációja milyen mértékben oka az egyes személyek marginalizálódásának, a befogadó társadalommal való erőszakos szembefordulásának.

Mindezek olyan kérdések, amelyekre inkább előbb, mint utóbb választ kellene adni, csak hogy a jó választ nem könnyű megtalálni. Sürget az idő, hiszen nem számolhatunk azzal, hogy a migráció belátható időn belül jelentős mértékben csökkenni fog annak ellenére, hogy 2016-ban a statisztikai adatok eddig biztatóbb képet mutatnak. Nem fog csökkenni annak ellenére, hogy mind európai uniós, mind nemzetállami szinten számos intézkedésre került sor, a jogszabályi szigorításoktól kezdve a határvédelem megerősítésén egyes migrációs útvonalak lezárásán át a tagállamok közös szerepvállalásának növeléséig, az európai ügynökségek hatáskörének kiterjesztéséig, valamint az uniós

normák újragondolásáig – és sor még folytatható. Mindez azonban nem elegendő. Az útnak induló embereket ugyanis csak legfeljebb akkor lehet megállítani, ha sikerül megszüntetni a migrációt, a menekültáradatot kiváltó legfőbb okokat, ha ez egyáltalán lehetséges. Azt gondolom, hogy pillanatnyilag csak a tömeges migráció okozta problémák mérsékelése lehet a reális cél, ennek érdekében azonban szükség van számos kérdés újragondolására, az összefogásra, a mielőbbi konszenzusteremtésre.

Indokolt ez különösen azért is, mivel sok bizonytalansági tényezővel kell számolni. Kérdéses a török–EU-megállapodás további sorsa, a tervezett teherelosztási mechanizmus (áthelyezés, áttelepítés) sem jelent igazi megoldást, inkább gerjeszti, semmint csillapítja a folyamatokat, és nem várható gyors eredmény az európai uniós jogi fundamentumok tervezett reformjától sem. Ha nem sikerül a migrációs folyamatokat ellenőrzöttebbé tenni, a visszaéléseknek gátat szabni, eredményesebben együttműködni a biztonsági kockázatokat jelentő személyek kiszűrése, a szervezett bűnözés visszaszorítása érdekében, akkor bizony Európa jövője, a gyermekeink jövője kerül veszélybe.

Vélhetően a migráció bűnügyi hatásairól szóló előadások és tanulmányok, viták is sok szempontból közelítik meg az iménti gondolatokhoz kapcsolódó kérdéseket, főként a biztonság kérdésével összefüggő problémákat és a rendészeti szervek teendőit.